

LIBERATION

#2012:4

RÄDDA PLANETEN!

KLIMATHOT

I 2011 års tredje nummer av Liberal Ungdom hade vi »Stora frågor« som tema. Där hade vi bland annat en artikel om klimat och utsläppshandel, skriven av Fores Daniel Engström Stenson. I detta nummer av LU återvänder vi till klimatet och miljön, och denna gång gör vi en ordentlig djupdykning i dessa brännande frågor.

Även Daniel återkommer, med en artikel om hur världens länder systematiskt subventionerar fossila bränslen. I hans artikel tas vikten av att sätta ett pris på koldioxidutsläpp upp, vilket jag följer upp i en artikel om de teoretiska grunderna för utsläppshandel och hur det fungerar i praktiken.

Emma Söderberg Majanen undersöker klimatlarmens historia och finner ett potpurri av falska och sanna rapporter, samt medier som inte förmått att skilja dessa två kategorier åt.

Geoengineering utmålats av vissa som en sista utväg, om (eller när) försöken att minska koldioxidutsläppen visar sig otillräckliga. Saga Elgenstierna skriver om möjligheter och risker på ingenjörsvetenskapens område. Och på temat teknikutveckling har jag studerat möjligheterna att ersätta dagens klimatskadliga köttproduktion med odling av artificiellt kött.

Efter två år och åtta nummer som redaktör för LU, och dessförinnan två år som redaktionsmedlem, är det nu dags att gå vidare. Jag vill rikta ett stort tack till alla nuvarande och före detta redaktionsmedlemmar som jag haft nöjet att arbeta med. Jag vill också tacka alla externa skribenter som bidragit till tidningen under min tid som redaktör. Det har varit en fantastisk resa. Sist men inte minst vill jag tacka alla våra läsare!

Jakob Nyström
Redaktör

Liberal Ungdom #2012:4

INNEHÅLL

4 Noterat

6 Välvilja inget framgångsrecept

Adam Cwejman om integrationspolitiken

8 TEMA: RÄDDA PLANETEN!

10. Miljöproblemens historia manar till eftertänksamhet

Emma Söderberg Majanen ser tillbaka

13. Slopa subventionerna

Daniel Engström Sten ryter till

15. Koldioxiden måste ha ett pris

18. Odlat kött är framtiden

Jakob Nyström om forskningsframsteg

18. Manipulera klimatet – en sista utväg?

22 Porträttet

Karin Pihl har träffat Maria Abrahamsson

26 Listan

28 Krönika

Naomi Abramowicz om de allra svåraste berättelserna

29 Recension: Främling, vad döljer du för mig?

30 Tv-serietips

31 Krönika

Håkan Tribell om kärleken till TV3

Redaktion och produktion

Kontakta redaktionen på jakob.nystrom@luf.se

Jakob Nyström,
redaktör

Frida Ottosson,
art director

Emma Söderberg Majanen,
skribent

Bawar Ismail,
skribent

Karin Pihl, skribent

Saga Elgenstierna,
skribent

Oscar Schau,
fotograf

Linnea Frank,
fotograf

Ansvarig utgivare

Ebba Tornérhielm

Grafisk form

August Ekman Öhrn

Layout och redigering

Frida Ottosson och Jakob Nyström

Skribenter i detta nummer

Adam Cwejman, Daniel Engström Stenson, Naomi Abramowicz, Håkan Tribell

Tryck

Exakta Printing, 2012

Omslag

Frida Ottosson och Jakob Nyström

Liberal Ungdom ges ut av Liberala ungdomsförbundet och utkommer fyra gånger om året. LUF är Folkpartiets ungdomsförbund, och verkar för individuella rättigheter, marknadsekonomi och global frihet. Bli medlem på luf.se.

En osmaklig trend

I Norge vill Høyre strama åt aborträtten, på Irland dör en kvinna till följd av nekad abort och den ultra-konservative abortmotståndaren Tonio Borg blir vald till EU-kommisionär med ansvar för hälsofrågor. Det amerikanska valet fokuserade förvånansvärt mycket på abortfrågan. Flera republikanska politiker kom med obehagliga uttalanden som att graviditet till följd av våldtäkt är »Guds vilja«. Man brukar säga att trender alltid kommer tillbaka. Att kvinnor ska behöva försvara rätten till den egna kroppen år 2012 är ingen trevlig sådan.

Polis polis potatisgris

Ett av Alliansregeringens trumfkort i valrörelsen 2006 var satsningen på fler poliser. Sedan dess har antalet ökat från 17 000 till över 20 000. Ändå kommer ständigt nya rapporter om att polisen inte klarar av sin mest grundläggande uppgift: att utreda och klara upp brott.

Exempelvis: Polisen påstår att

gängen är på tillbakagång. En granskning i DN visar att så inte är fallet. Eller: Givet den stora ökningen av antalet poliser, kunde man vänta sig en ökning av närvaron när och där brott begås. Men så är det inte, enligt en annan granskning i DN. Samtidigt som antalet poliser har ökat med

22 procent sedan 90-talet, har

bemanningen på kvällar och helger knappt ökat alls. Polisen är en dysfunktionell organisation som tycks mer intresserad av att få statistiken att se bra ut än att utreda verkliga brott. Det är ett hot mot rättssäkerheten och medborgarnas trygghet. Och ett hån mot de duktiga poliser som faktiskt försöker göra skillnad.

FOTO: YANG AND YUN

Ett genomruttet bygge

Först var det järnrörsaffären, som fick två av partiets absoluta toppnamn – Erik Almqvist och Kent Ekeröth – på fall. Bara ett par veckor senare tvingas riksdagsledamoten Lars Isovaara avgå efter anklagelser om att han har gjort rasistiska läten och spottat mot en riksdagsvakt (efter en märklig historia där Isovaara tror sig ha blivit bestulen på en väska han de facto glömt efter en blöt utekväll). Man skulle nästan kunna tycka lite synd om Jimmie Åkesson, som ju precis drivit igenom

en policy om nolltolerans mot rasism och som försöker rensa upp i partiets träskmarker. Om det inte vore för att partiet – alltså Åkesson och hans partiledning – blixtnabbt skickar ut en skriftlig kommentar med budskapet att Isovaara utsatts »för en grov stöld av två okända personer med invandrarbakgrund«. Pressmeddelandet avslöjar bara vilken genomruttet bygge SD är: genomsyrat av hat, inskränkt och opportunistiskt. Oavsett Åkessons polerade fasad.

FOTO: SD

Mycket snack och lite hockey. «

– Johan Ingerö, Göran Hägglunds pressekreterare, om miljöpartiets förslag att Hägglund ska be homosexuella hivsmittade om ursäkt å Sveriges vägnar.

En värld utan sköna, gröna dollarsedlar?

Slopa dollarsedlarna till förmån för dollarmynt? Det måste vara det dumaste förslaget på den här sidan sekelskiftet. Vem kan på fullaste allvar tänka sig en gangsterfilm där portföljen med betalningen för kokainet öppnas – och vi skådar ett glimrande hav av mynt, istället för buntar med skönt gröna dollarsedlar? Vad skulle hända med människors psykiska hälsa när symbolen för framgång – en grön dollarsedel – byts ut mot fjuttiga mynt? Och vem på denna jord skulle stå ut med att bära runt på en massa skramlande mynt istället för lätta och smidiga sedlar? En sådan åtgärd vore medeltida, barbarisk och skadlig. Då spelar det ingen roll att det enligt amerikanska riksrevisionen skulle spara skattebetalarna en miljard dollar om året. Vissa kostnader är nödvändiga kostnader.

FOTO: IMAGES_OF_MONEY

Välvilja inget framgångsrecept

Sverige har kanske världens mest ambitiösa integrationspolitik. Ändå är sysselsättningsgapet mellan utrikes och inrikes födda större än i många jämförbara länder, och dessutom ökar det. Det är ett enormt politiskt misslyckande.

TEXT: Adam Cwejman

När man diskuterar integrationsproblemen i Sverige är det sällan man hör någon ifrågasätta om integrationspolitiken i sig kan vara skadlig för utrikes föddas möjligheter att komma in i samhället och på arbetsmarknaden. Det som efterfrågas är i regel »bättre« integrationspolitik. Men kanske måste vi ifrågasätta själva grunderna på vilken politiken står?

Integrationspolitik som ett politiskt avgränsat område har funnits i Sverige sedan Statens invandrarverk instiftades 1969. Kring sekelskiftet bytte man namn till Migrationsverket.

Under de senaste två decennierna har politiken omformats och fått karaktären av en konkret »integrationspolitik«. Detta i samband med ett antal propositioner från den socialdemokratiska regeringen i slutet av 1990-talet. Riksdagen antog 1997 propositionen Sverige, framtiden och mångfalden — från invandrarpolitik till integrationspolitik. Sedan dess är integrationspolitikens mål lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla, oavsett etnisk eller kulturell bakgrund.

Dessa formella mål har, i alla väsentliga avseenden, uppfyllts i Sverige. I det index över formell integrationspolitik som Migration integration index (MIPEX) tar fram befinner sig Sverige i toppen.

Undersökningen visar att integrationspolitiken har levererat det som var målet i propositionen. Vi har tagit bort i stort sett alla strukturella hinder för utländska medborgare att hävda sig på samma villkor som den övriga befolkningen. Men det verkar inte ha gjort någon skillnad.

I en studie från 2011 av forskaren Anja Wiesbrock görs en jämförelse mellan MIPEX-indexet och det faktiska utfallet av integrationspolitiken, i form av sysselsättning och bidragsnivåer. Läsningen är förbryllande. I den ranking som jämför ländernas integrationsåtgärder är Sverige i topp. Områden där Sverige får nästintill full pott är tillgänglighet på arbetsmarknaden, arbetsmarknadsåtgärder och rättigheter vid anställning.

Men trots att Sverige får höga poäng i jämförelsen så visar studien att sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda är högre i Sverige än i många jämförbara europeiska länder. Gapet har dessutom ökat sedan 1993. I flera andra länder med en omfattande invandring har detta gap minskat stadigt under samma period.

Till viss del kan det förklaras av den ekonomiska krisen under 1990-talet, men inte enbart. Under

efterkrigstiden var exempelvis sysselsättningsgapet omvänt. Då var sysselsättningsgraden bland utrikes födda drygt tjugo procent över snittet i landet. Idag är risken dubbelt så stor att en person med utländsk bakgrund är arbetslös än någon med svensk bakgrund. I Storbritannien är skillnaderna mellan utrikes och inrikes födda betydligt mindre. Detta trots att Storbritannien också har haft en stor invandring av såväl arbetskraftsmigranter som flyktingar.

Wiesbrock hävdar att den svenska politiken inte fungerat. Vad som är anmärkningsvärt är att Sverige har försökt mest, men också misslyckats mest.

» I Storbritannien är skillnaderna mellan **UTRIKES** och **INRIKES** födda betydligt mindre. Detta trots att Storbritannien också har haft en stor **INVANDRING** av såväl arbetskraftsmigranter som flyktingar. «

Länder som lagt betydligt mindre politisk kraft på att försöka göra landet tillgängligt för invandrare har klarat sig betydligt bättre. Den integrationsmodell som Sverige valt, med stort offentligt ansvar och långvariga politiska åtgärder har möjligen vissa fördelar, men inte tycks den få utrikes födda i arbete.

En slutsats som Wiesbrock drar är att Sveriges integrationsåtgärder har varit mycket ambitiösa och att man har varit tydlig med informationen om dem. Men resultaten, i synnerhet när det gäller sysselsättningen bland utrikes födda, har varit katastrofala. Exempelvis är en effekt av de ambitiösa svenskurserna på SFI att de försenar inträdet på arbetsmarknaden. Wiesbrock menar därför att den svenska integrationspolitiken inte är något föredöme för andra länder med stor invandring. Det offentliga gör mycket och i all välmening, men ofta slår det fel.

Självklart finns det andra problem som inte är kopplade till det offentliga och dess åtgärder. Diskriminering på individuell nivå är ett, att den svenska arbetsmarknaden i högre utsträckning än andra baseras på kontakter ett annat. Men Wiesbrock lägger stor vikt vid »klientiseringen« av migranter i Sverige. Det vill säga att integrationsprocessen i Sverige handlar om ett statligt omhändertagande som minskar migranternas initiativförmåga och gör dem passiva.

Det finns många orsaker till varför människor har svårt att bli en del av samhället. Men om det är

så att de offentliga åtgärder som syftar till att hjälpa människor i stället stjälper deras chanser behöver nog en stor grupp beslutsfattare ta sig en ordentlig funderare.

Den svenska integrationspolitikens första steg är taget och målen är uppfyllda. Nästa steg har varit en lång rad välvilliga men i regel verkningslösa åtgärder: diverse arbetsmarknadsåtgärder och utbildningssatsningar med tveksamma resultat. Samtidigt som vi har haft den mest aktiva integrationspolitiken har ett stort sysselsättningsgap mellan utrikes födda (samt barn till dessa) och infödda svenskar uppstått.

Det är givetvis inte så att gapet uppstått som en logisk konsekvens av integrationspolitiken, men att det inte har kunnat förhindras är ett tragiskt kvitto på att den förda politiken inte gjort någon skillnad. ❧

RÄDDA PLANETEN!

I en nyligen publicerad rapport från Världsbanken konstateras att världen är på väg mot en situation där genomsnittstemperaturen i slutet av detta århundrade kommer ha ökat med fyra grader. Det är långt över den ökning med två grader som klimatforskarna anser vara den övre gränsen för att undvika de värsta konsekvenserna av en global uppvärmning. De nuvarande utsläppen av koldioxid ligger nära forskarnas värsta katastrofscenarier. I rapporten konstateras att dagens åtaganden om utsläppsminskningar inte alls kommer räcka för att uppnå klimatmålen.

Samtidigt kommer relativt entydiga rapporter om att Antarktis och Grönland förlorar stora mängder ismassa på grund av den ökande temperaturen. Avsmältningen på Grönland går fem gånger snabbare än på 90-talet. Tidigare har forskarna räknat med att havsnivån kommer att stiga med 1-2 millimeter per år. Studier av satellitbilder visar dock att den faktiska stigningen är över 3 millimeter per år. Och denna kommer att accelerera med den ökade issmältningen.

Till konsekvenserna av en tilltagande global uppvärmning, som inte begränsas till två grader, hör översvämningar av låglänta områden, större risker för missväxt, torka, värmevågor, vattenbrist, ökad frekvens av tropiska stormar och minskad biologisk mångfald. Det är en skrämmande lista. Kostnaden, såväl mänskligt som ekonomiskt, för en sådan utveckling skulle vara enorm.

Medan diplomater och regeringsföreträdare samlas för 2012 års klimatsamtal i FN:s regi, denna gång i Quatars huvudstad Doha, ägnar vi detta nummer av Liberal Ungdom åt möjliga lösningar på vår tids klimat- och miljöproblem. Helt klart är att detta är en av mänsklighetens största utmaningar just nu.

Miljöproblemens historia manar till eftertänksamhet

Larmrapporter om klimat och miljö är inte något unikt för vår tid. 1900-talet har kantats av både riktiga och inbillade hot mot vår jord, flitigt omskrivna och debatterade. Historien lär oss hur viktigt det är att skilja forskning från falsarier och att inte ta till förhastade politiska lösningar.

TEXT: Emma Söderberg Majanen

Den globala uppvärmningen betraktas av många som vår tids största miljöproblem. När detta skrivs har Världsbanken precis släppt en rapport där man varnar för att Jordens medeltemperatur kan bli fyra grader högre, och att det finns risk för katastrofala klimatförändringar redan om femtio år.

Men hur allvarlig den globala uppvärmningen än må vara, är den långt ifrån det enda stora miljöproblem som vi har upplevt genom historien. Och om klimatförändringarna leder till omfattande konsekvenser för mänskligheten, är det inte heller första gången det sker.

I januari förra året publicerades en studie i

tidskriften Science med namnet 2500 Years of European Climate Variability and Human Susceptibility. I studien undersöker forskarna, genom att analysera årsringarna hos tusentals gamla träd och trädrester, hur klimatförändringar hängt samman med avgörande historiska händelser under de senaste 2 500 åren. Och resultaten är slående.

Under tider av stabilitet och välbefinnande, som under Romarrikets uppgång och högmedeltiden, har klimatet i Europa varit stabilt, med varma och nederbördsrika somrar, idealiska för jordbruk. Och i tider av sämre klimat, har historiens gång varit betydligt mer turbulent. Romarrikets nedgång sammanfaller

direkt med att klimatet förändrades till det sämre, med kallare temperaturer och långa perioder av torka som avlöstes av extrem nederbörd. Forskarna menar att detta kan ha varit en av de främsta orsakerna till germanernas invasion av Romarriket, eftersom de på grund av den missväxt som klimatförändringarna förde med sig blev tvingade att röra sig söderut.

Mönster av detta slag går enligt forskarna att hitta i Europa ända fram till 1800-talet; tider med sämre klimat har präglats av social och politisk oro, medan tider med mer gynnsamt klimat präglats av stabilitet och välbefinnande.

Dessa klimatförändringar berodde knappast på mänsklig aktivitet, men fick alldeles oavsett omfattande konsekvenser för mänskligheten. I mer modern tid är inte heller den nuvarande globala uppvärmningen det enda klimatlarm som skapat oro och misströstan. Under 1970-talet förekom det omfattande teorier om att jorden gick mot en snabb nedkylning och påföljande nedisning av stora delar av jordytan.

Denna global cooling-teori hade litet vetenskapligt stöd, men fick ändå stor spridning. Delvis berodde det på att man sedan 1940-talet faktiskt kunnat se att jorden blivit något kallare, men stor roll spelade även den omfattande och alarmistiska medierapportering som inte var vidare lyhörd för den forskning om naturligt förekommande svängningar i klimatet som då fanns.

År 1974 publicerade Time Magazine en artikel med namnet Another Ice Age? och året därpå

publicerade Newsweek en artikel med rubriken The cooling world, där man lyfte fram vad man menade var överväldigande bevis för att världen stod inför en kraftig nedkylning, och kritiserade världens regeringar för att inte vidta nödvändiga åtgärder för att möta den mänsklighetens katastrof som nedkylningen skulle leda till. 31 år senare, år 2006, publicerade Newsweek en artikel apropå denna historia där man helt enkelt konstaterade att man haft radikalt fel.

Ett annat stort miljöalarm som vi fått uppleva var det om skogsdöden. I början av 1980-talet larmade forskare, experter och medier om att Europas skogar var på väg mot sin snara undergång. De första larmen kom från Tyskland och Tjeckoslovakien, och spred sig sedan till Sverige och övriga Europa. Orsaken sades främst vara försurande utsläpp från industrier och bilar. Samstämmigheten var i det närmaste total; de europeiska skogarnas död var bara en tidsfråga. Politikerna kände sig, under tyngden av larmrapporterna och allmänhetens oro, tvungna att vidta snabba åtgärder trots bristande underlag och dåligt belagda orsakssamband. En del åtgärder mot industrins försurande utsläpp var ur miljösynpunkt nyttiga och bidrog till minskande försurning av sjöar och marker, medan andra var ren symbolpolitik.

Att folk var besvärade över det faktum att de europeiska skogarna snart skulle vara ett minne blott är knappast konstigt. Haken var bara att det inte fanns någon skogsdöd. Skogen var aldrig på väg mot sin undergång, och idag har vi mer skog än

någonsin i Sverige och Tyskland. De flesta forskare menar idag att markförurningen inte var en orsak till skogsskador, utan att många av dessa i själva verket kan ha berott på naturliga och genetiska orsaker.

Ett skogsproblem som vi däremot idag bör ta på allvar är det som rör Mangroveskogen, som växer i tidvattenbältet i tropiska och subtropiska kustregioner över hela världen. Mangroven är ett av världens mest produktiva ekosystem, skyddar mot hårda vindar och vågor och är nödvändigt för miljontals människors försörjning. Idag försvinner dessa skogar i rasande takt. Ungefär hälften av de ursprungliga skogarna är redan borta, och i sydöstra och södra Asien och Karibien har så mycket som 70-80 procent av mangroveskogarna avverkat under de senaste 40 åren. Den främsta orsaken till denna utveckling är att mangroveskogarna huggs ned eller skadas för att ge plats för odling av jätteräkor, som sedan exporteras till andra delar av världen.

Ett annat fall där larmrapporterna varit frekventa, och hotet inte påhittat, är uttunnningen av ozonskiktet, det så kallade ozonhålet, vilket orsakades bland annat av utsläpp av freoner från frysar och kylskåp. Larmen och oron, som under 80-talet var utbredd, tystnade dock. Och detta inte på grund av att man gav upp, utan för att man gjorde något åt problemet. År 1987 undertecknades Montrealprotokollet, där världens länder förband sig att minska utsläppen av de gaser som bidrog till ozonlagrets uttunning.

Sedan dess har utsläppen av de farliga gaser som orsakade uttunnningen minskat drastiskt, men eftersom det tar 15 år för gaserna att färdas från jorden upp till ozonlagret har minskningens positiva effekter dröjt. Förtunningen har emellertid i stort sett upphört – i år var ozonhålet över Antarktis rekordligt – och man har börjat se tendenser till att mängden ozon håller på att öka.

Att folk på 70-talet faktiskt trodde att nästa istid var nära förestående och att man ett decennium senare var övertygad om att de europeiska skogarna stod inför sin snara död är något vi kan skratta åt idag, men det bör även ge upphov till eftertanke. När larmrapporterna duggar tätt och känslan av undergång är nära, är det lätt att dra förhastade slutsatser.

Det gäller inte minst för styrande politiker, som under trycket av medias rapportering och allmänhetens oro lätt kan falla för åtgärder och regleringar vars nytta och effekt är högst tveksamma, eller rentav skadliga. Alla politiker vill visa på handlingskraft, men att låsa sig vid kortsiktiga och ideologiskt färgade lösningar, och lägga lyhördheten och pragmatismen åt sidan, kan göra att de problem som är värda att tas på allvar bara blir ännu svårare att lösa.

Under tider av stabilitet och välstånd, som under Romarrikets uppgång och högmedeltiden, har **KLIMATET** i Europa varit stabilt, med varma och nederbördsrika somrar, idealiska för jordbruk. Och i tider av sämre klimat, har historiens gång varit betydligt mer **TURBULENT.**«

Inom miljörörelsen är det en utbredd uppfattning att de problem vi idag står inför inte kan lösas om inte marknadsekonomi skrotas och tillväxten upphör. En sådan inställning är inte bara farlig för miljön, eftersom erfarenheten säger oss att just marknadsekonomi och fria människors innovationsförmåga är det i särklass bästa medlet för att lösa miljöproblem. Den innebär också att de fattiga människor som lever på denna jord idag och deras efterkommande skulle vara dömda till fortsatt fattigdom.

Att låsa sig vid högtravande löften om nolltillväxt och kraftiga regleringar och förbud kan te sig lockande för den politiker som vill visa på handlingskraft. Men att göra det är inte att visa handlingskraft, utan att var kortsiktig och dum. Miljövänlig teknik, innovationer och idéer utvecklas inte av stater och regeringar, utan av fria människor. ♻️

Slopa subventionerna

Priset på koldioxid är fortfarande alldeles för lågt. Europeiska politiker påverkas av företrädare från näringsliv som hävdar att jobb kommer försvinna när företag tvingas minska sina utsläpp. Men behövs verkligen dagens subventioner?

TEXT: Daniel Engström Stenson

Världens ledare har vid upprepade tillfällen betydlat att de globala klimatförändringarna är vår tids stora ödesfråga, att vi måste agera nu, och att den globala uppvärmningen inte får överstiga två grader. Just nu gör man detsamma i Doha.

Därför är det lätt att känna frustration när Världsbanken rapporterat att vi istället för två graders temperaturökning är på väg mot fyra grader. I frustration är det lätt att ta till resonemang som leder fel, som att dagens ekonomiska system inte är lämpat att ta hand om en så stor fråga. Enligt resonemangen leder den ständiga jakten på tillväxt, vilken sker med hjälp av ett överutnyttjande av resurser, till jordens undergång.

Innan vi försöker skapa ett nytt ekonomiskt system har jag ett förslag – försök först hantera frågan inom nuvarande system. Inled med att stoppa subventionerna av fossila bränslen. Sätt sedan ett pris på utsläppen, som motsvarar den skada de åsamkar miljön. Därefter får vi se vad som händer med tillväxten, användningen av ändliga resurser och utsläppen. Min övertygelse är att utsläppen då minskar drastiskt, medan tillväxten fortsätter i fullt tillräcklig takt för att garantera fortsatt utveckling och välfärd.

Kring detta finns en ökad politisk medvetenhet. I Sverige har vi haft en koldioxidskatt sedan 1991 (1050 kr/ton). Flera följer efter. Sedan 2005 finns det i Europa ett system för handel med utsläppsrätter (se Jakob Nyströms artikel på sidorna 15-17). I Kalifornien påbörjas vid årsskiftet ett liknande system. Även i Kina har man insett att vägen till smartare energianvändning går genom prissättning och 2013 startas provmarknader i flera provinser och städer. I Australien övergår koldioxidskatten till en marknad 2015, och då ska den kopplas samman med Europas. På så sätt blir priset i EU och Australien detsamma.

Men priset i dessa system blir ofta för lågt. Anledningen till detta är ingen annan än feighet hos politiker. Skattenivån motsvarar inte den kostnad utsläppen för med sig, och på utsläppsmarknaderna sätts taket så lågt att utbudet pressar ner priset.

Ett skäl är industrins högljudda rädsla att ett högt koldioxidpris medför att produktionen, och därmed även jobben och utsläppen, flyttar utomlands. Vore det sant är det en oro värd att ta på allvar. Som tur är visar beräkningar att oron är överdriven.

OECD:s beräkningar visar att om EU ensamt minskar sina utsläpp med 50 procent till 2050 kommer 88,5 procent av utsläppsminskningarna

att ske i Europa – det vill säga att företagen stannar och kvar och genomför sina utsläppsminskningar här. Ju fler länder och regioner som har ett pris på utsläppen, desto mindre är risken att ens 11,5 procent flyttar utomlands. I ett scenario där merparten av OECD-länderna minskar sina utsläpp med 50 procent till 2050 flyttar mindre än två procent av utsläppen.

Att företagen stannar kvar trots att de tvingas betala för sina utsläpp har flera orsaker. En är att många av de företag med stora utsläpp inte enkelt flyttar sin produktion, eftersom de är beroende av naturresurser som var anledningen till att de först valde nuvarande plats. En annan är att företagsledare även – kanske framförallt – bryr sig om sådant som löner, utbildning och infrastruktur när de beslutar om var de ska lokalisera produktionen.

Trots att risken för utflyttning av industrin är överdriven subventioneras utsläpp från exempelvis svensk industri. Under lång tid betalade de enbart 21 procent av den koldioxidskatt som privata konsumenter betalade för sin uppvärmning och bensin.

Stora delar av industrins utsläpp prissätts nu på

en gemensam marknad i EU:s handelssystem för utsläppsrätter. Men även inom andra områden är svenska utsläpp subventionerade. Den som tankar diesel betalar exempelvis lägre energiskatt än den som tankar bensin. Enligt OECD uppgick värdet av denna rabatt år 2010 till 12 miljarder kronor.

Världen över finns liknande subventioner. Internationella energiorganet IEA uppskattade att 2010 subventionerades fossila bränslen runt om i världen till ett värde motsvarande 409 miljarder dollar. Som jämförelse subventionerades förnybar energi samma år med ungefär 57 miljarder dollar.

Som synes finns det ett antal brister för hur marknaden hanterar utsläpp av koldioxidutsläpp. Ofta beror det på att det inte finns något incitament för marknaden att förhålla sig till. Varför ska marknaden skapa ny teknik om det lönar sig att fortsätta med den gamla? Men om fossila bränslen inte vore så kraftigt subventionerade, och om utsläpparna faktiskt fick betala vad det kostar att förstöra vår omvärld, då är jag övertygad om att marknaden vore ett alldeles utmärkt instrument för att värna miljön. ♻️

Protester under klimatmötet i Doha

FOTO: ADOPT A NEGOTIATOR

Klimatproblematiken kan endast lösas om det medför kostnader att släppa ut. EU tog ett viktigt steg med det system för handel med utsläppsrätter som infördes 2005. Men för att lyckas hejda den skenande temperaturhöjningen krävs ett globalt system utan kryphål.

Koldioxiden måste ha ett pris

TEXT: Jakob Nyström

Enligt de flesta seriösa bedömare står mänskligheten inför ett klimathot orsakat av för stora utsläpp av växthusgaser. En starkt bidragande faktor är att det historiskt har varit gratis eller alldeles för billigt att släppa ut växthusgaser. Företag och konsument har inte behövt ta hänsyn till de kostnader som deras verksamhet respektive konsumtion medfört på lång sikt. Men lösningen på klimatproblematiken består inte i att införa förbud och sikta mot nolltillväxt, utan om att tvärtom utnyttja marknadsmekanismerna.

2005 inleddes den första handelsrundan inom European Union Emissions Trading System (EU ETS). ETS är en central del i EU:s åtgärds paket för att till 2020 minska unionens koldioxidutsläpp med 20 procent, jämfört med 1990 års nivå. Systemet omfattar alla 27 EU-länder samt Norge, Island och Liechtenstein, och är det första handelssystemet av sitt slag på internationell nivå.

De anläggningar och företag som regleras står för nära hälften av unionens koldioxidutsläpp och

40 procent av växthusgasutsläppen. Företag som ingår i systemet tilldelas eller får köpa rättigheter att släppa ut vissa mängder växthusgaser. De som lyckas minska sina utsläppsnivåer kan sälja överbivna rättigheter till företag som släpper ut mer än sin kvot.

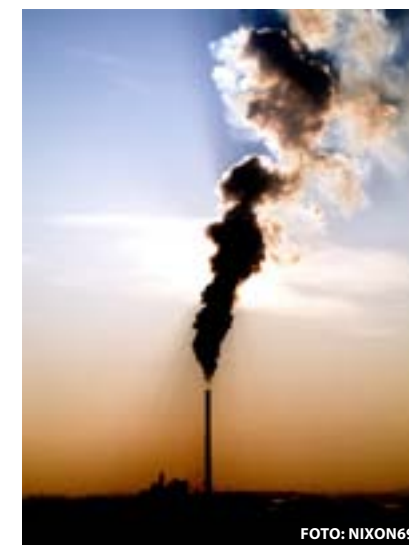

FOTO: NIXON69

Växthusgasutsläpp är ett typexempel på det ekonomer kallar externaliteter. En externalitet är något som påverkar fler än de parter som ingår i en transaktion, men som inte återspeglas i marknadens prismekanism. Växthusgasutsläpp påverkar ju klimatet globalt, men om det inte kostar att släppa ut påverkar det inte priset på varan. Efterfrågan och produktion kommer att bli större än vad som är hållbart ur ett samhällsperspektiv.

Det finns i grunden tre sätt att lösa problemet med växthusgasutsläpp. Det enklaste, men också minst effektiva, är att sätta utsläppstak för varje utsläppare. Problemet är att detta kontrollsystem inte tar hänsyn till att olika företag

har olika stora kostnader för att minska sina utsläpp. Därmed blir kostnaden för utsläppsminskningen, på samhällsnivå, större än nödvändigt.

En marknadsbaserad lösning innebär att staten medverkar till att sätta ett pris på koldioxid, men låter marknaden avgöra hur utsläppsminskningarna sker. Det kan ske antingen genom koldioxidskatter (staten sätter priset direkt) eller genom ett handelssystem (staten sätter den önskade kvantiteten och marknaden avgör priset).

I fallet med en koldioxidskatt kommer företag som har låga kostnader för att minska utsläpp att stå för en större del av den totala utsläppsminskningen, men tjänar ändå på detta eftersom skatteminskningen är större än de ökade kostnaderna. Det skapas incitament för att utsläppsminskningarna ska genomföras där de kostar minst.

Det andra systemet, som EU valt med ETS, är tilldela eller auktionera ut utsläppsrätter, vars antal är baserat på ett visst utsläppsmål. Dessa kan sedan handlas på en marknad. Företag med låga kostnader för utsläppsminskningar ges incitament att minska sina utsläpp mycket, i och med att de kan sälja de utsläppsrätter som de inte behöver till företag med högre kostnader.

Den primära fördelen gentemot en skatt är att kontrollen över de totala utsläppen teoretiskt sett är större, då antalet utsläppsrätter är baserat på ett totalt utsläppsmål. En nackdel är att priset riskerar att variera mycket, vilket gör det svårt att avgöra i vilken utsträckning det är värt att minska sina utsläpp.

Vid årsskiftet börjar den tredje handelsrundan inom ramen för ETS, som kommer att sträcka sig till 2020 (då minskningen av utsläppen med 20 procent ska ha skett). Antalet utsläppsrätter som varje land har fått i de två tidigare rundorna baserades på landets åtaganden enligt Kyotoprotokollet. I den första runda skänktes de flesta utsläppsrätter

bort baserat på tidigare utsläppsnivåer. Enligt kritikerna innebär det för små incitament att minska utsläpp vilket gynnar företag med stora utsläpp.

En stor förändring som skett under den andra runda är att flygbranschen har inkluderats, och alltså måste betala för sina utsläpp. En annan förändring var att vissa mekanismer från Kyoto-protokollet inkluderades i ETS genom ett direktiv. Det innebär i korthet att företag kan använda certifikat de erhållit från initiativ för att minska koldioxidutsläpp i utvecklingsländer, istället för vanliga utsläppsrätter.

Inför tredje runda kommer alla utsläppsrätter allokera centralt av EU, och tanken är att auktioner ska bli standardmetoden för att fördela utsläppsrätter. Därutöver ska fler industrier och fler växthusgaser inkluderas än tidigare.

Först när det finns ett globalt pris på koldi-

oxid och andra **VÄXTHUSGASER** kan utsläppsminskningarna ske som effektivast. Då måste inte bara västvärlden, utan även snabbväxande ekonomier som Kina, Indien och Brasilien vara med på tåget.»

Den första handelsrundan var enligt företrädare för EU-kommissionen en »inlärningsperiod«. Utsläppen av koldioxid ökade med 1,9 procent mellan 2005 och 2007 bland de företag som ingick i handelssystemet. Under den andra runda skärptes dock kraven, och utsläppstaket sattes 6,5 procent lägre än i den första runda. Enligt EU-kommissionen har utsläppen från inkluderade anläggningar minskat med åtta procent mellan 2005 och 2010. Minskningen under 2011 var två procent trots den ekonomiska återhämtningen i unionen.

Ett problem med ETS-systemet är den stora prisvariationen. Enligt en del bedömare har priset på koldioxid varit alltför varierande och lågt för att skapa varaktiga incitament för företag att investera i utsläppsminskande teknik. Den stora osäkerheten kring framtida priser gör det svårt att bedöma lönsamheten i sådana investeringar.

Det låga priset på koldioxid beror delvis på den svaga ekonomiska tillväxten i den europeiska ekonomin. Det stora överskottet på handelsrätter som

recessionen har orsakat riskerar att negativt påverka den långsiktiga effekten av systemet. Kommissionen räknar med att detta strukturella överskott kan vara uppe i 1,5-2 miljarder utsläppsrätter när den andra handelsrundan tar slut vi årsskiftet.

Som en kortsiktig åtgärd har kommissionen föreslagit att auktionering av 900 miljoner utsläppsrätter skjuts upp från början av runda tre till slutet av densamma. Några av de mer långsiktiga lösningarna innefattar att ändra utsläppsmålet från 20 procent till 30 procent minskning jämfört med 1990 års nivå, att minska antalet utsläppsrätter under runda tre, eller att inkludera fler industrier i systemet.

FOTO: JKPICS

Trots barnsjukdomar är EU ETS ett mycket viktigt steg i rätt riktning. För första gången någonsin finns ett system för handel med utsläppsrätter som omfattar flera länder. För att klimatförändringen inte ska få katastrofala konsekvenser måste de globala utsläppsmålen nås, och då krävs ett effektivt handelssystem.

Först när det finns ett globalt pris på koldioxid och andra växthusgaser kan utsläppsminskningarna ske som mest effektivast – det vill säga där det kostar minst. Då måste inte bara västvärlden, utan även snabbväxande ekonomier som Kina, Indien och Brasilien vara med på tåget. 70 procent av alla

utsläpp de kommande 50 åren beräknas tillväxtländerna stå för. Ju snabbare vi kan få ett globalt system på plats, desto lägre blir omställningskostnaderna påpekar Internationella valutafonden i en rapport.

En del forskare menar dock att enbart ett handelssystem inte är tillräckligt för att uppnå klimatmålen. I en rapport till det brittiska underhuset pekar forskare från Cambridgeuniversitetet på nödvändigheten i att investera intäkterna från försäljning av utsläppsrätter i projekt och teknik som skulle minska vår klimatpåverkan. Koldioxidbeskattning är också nödvändigt där ett handelssystem inte är optimalt.

Även om omställningen från en ekonomi baserad på fossila bränslen till en koldioxidfri ekonomi kommer att innebära stora utmaningar, är det inte säkert att den ekonomiska kostnaden på sikt kommer att bli särskilt stor. Tvärtom uppskattar Cambridgeforskarna att en minskning av koldioxidutsläppen med 50 procent till 2050 kommer ha en liten positiv inverkan på BNP, tack vare investeringar i ny teknologi och effektiviseringar.

Allt är kanske inte så hopplöst som det ibland ges sken av. Och det är när mänskligheten ställs inför de största utmaningarna som vi visar oss från vår bästa sida. ♣

Runt om i världen pågår intensiv forskning för att få fram metoder att odla kött i stor skala. Det skulle radikalt kunna minska köttätandets klimatpåverkan. Men det dröjer innan det odlade köttet finns i närmaste Ica-butik.

Odlat kött är framtiden

TEXT: Jakob Nyström

Den kanske inte såg så mycket ut för världen, den två centimeter långa och några millimeter tjocka köttbit som presenterades på en vetenskaplig konferens i Kanada i februari i år. Men dess tillkomst är betydligt mer spännande än vanliga köttbitars. Den var nämligen framodlad i ett laboratorium, av stamceller från kor. Målet var då, enligt forskaren Mark Post, att producera en hamburgare, bestående av många sådana små bitar, till slutet av året.

Vad jag kunnat utröna har det ännu inte producerats någon hel hamburgare. Och trots att priset för hamburgaren då uppskattades bli cirka två miljoner kronor, och smaken beskrevs som något fadd, är det med stor sannolikhet framtiden de närvarande fick skåda på den där konferensen.

De första försöken att odla kött för konsumtion, i början av 2000-talet, finansierades av Nasa. Då var tanken att förse astronauter i omloppsbana med färskt kött. Odlingen av guldskinka – ja, det var det man först testade med – gick dock inte riktigt lika bra som forskarna hoppats. Men i och med uppmärksamheten kring den globala uppvärmningen har försöken fortsatt, med målet att framställa kött med betydligt mindre klimatpåverkan än dagens.

Köttkonsumtion är en av de värsta klimatbovarna. Köttindustrin står för 18 procent av de totala växtgasutsläppen globalt, en större andel än transportsektorn. Samtidigt ökar världens köttkonsumtion, i takt med att länder blir rikare. Bara sedan 60-talet har den svenska konsumtionen ökat med 40 procent. Globalt beräknas den öka med 60 procent fram till 2050.

Enligt förespråkarna skulle odlat kött i framtiden

kunna ersätta en del av dagens köttproduktion. Mark Post hävdar att hans metod skulle kräva 40 till 90 procent mindre energi än för att framställa motsvarande mängd kött idag.

En forskargrupp från universiteten i Oxford och Amsterdam menar att utsläppen av växthusgaser skulle kunna minska med hela 96 procent, i en process där bakterier i en näringslösning används för att få muskelcellerna att växa.

Odling av celler är inget purfärskt område. Sedan flera år odlas hudceller rutinmässigt för att användas vid transplantationer. Idag forskar man kring möjligheten att odla fram hela organ för transplantation. Köttodlingen bygger på samma kunskap och teknik. Den står också inför samma utmaning: att odla flera celltyper samtidigt för att kunna bygga upp ett helt organ – eller en hel biff.

Köttproduktion i större skala är minst fem-tio år bort, bedömer forskarna. Dagens metoder är fortfarande alldeles för dyra för att kunna konkurrera med vanligt kött. Dessutom krävs att det helt enkelt blir mer »köttlikt« för att det överhuvud taget ska accepteras av konsumenterna. Men det är onekligen ett spännande forskningsfält.

Ur klimatsynpunkt vore det enklaste givetvis att människor åt mindre kött. Att det skulle ske på bred front är dock väl optimistiskt. Därför behövs alternativ till dagens köttproduktion. Det vore på tiden. Redan år 1932 skrev Winston Churchill att »Om femtio år kommer vi att slippa det absurda bruket att föda upp en hel kyckling för att äta bröstet eller vingen, genom att odla dessa delar separat i en passande näringslösning.«

Manipulera klimatet – en sista utväg?

Rymdspeglar för att reflektera solljuset ut i rymden, konstgjorda träd med större kapacitet att absorbera koldioxid och svavelbombning av atmosfären; alla är de sätt att stävja det växande klimathotet. Det som låter som science fiction är i själva verket högst verkligt och kan inom en snar framtid spela en avgörande roll för klimatets utveckling. Men vilka är riskerna?

TEXT: Saga Elgenstierna

Den globala genomsnittstemperaturen ökar idag med cirka 0,16 °C per decennium, vilket kan låta lite men är en stor ökning jämfört med uppskattningar av hur temperaturen har förändrats tidigare i Jordens historia. Under de senaste 150 åren har andelen koldioxid i atmosfären ökat från 280 ppm (parts per million) till 393 ppm. En del mätningar menar att 400-strecket redan har passerats över Arktis. För att vara säkra på att undvika farliga klimatförändringar borde vi hålla oss under 350 ppm.

Geoengineering är samlingsnamnet för olika metoder att manipulera klimatet i hopp om att hejda den globala uppvärmningen. Liksom namnet antyder handlar det om ingenjörskonst för jorden och klimatet, och forskare är huvudsakligen inriktade på två områden. Den ena gruppen lösningar går ut på att få jorden att absorbera mindre solljus, medan de andra handlar om att på olika sätt lagra koldioxid.

Det tycks inte finnas en optimal lösning eller ett sätt att lösa problemen. Ingen av metoderna, varav en del ännu är på forskarstadiet, är i sig tillräckligt effektiv. Det handlar också om risktagande i avvägning mot effektivitet. En del lösningar är billiga och effektiva; att göra molnen över haven vitare och därmed mer solreflekterande skulle till exempel ge

positiva förändringar redan inom några år. Problemet är att de billiga och effektiva lösningarna också är de mest riskfyllda. Molnmanipulation skulle till exempel kunna leda till förändringar i det lokala klimatet och i havsströmmarna. Andra alternativ medför mindre risker, men är dyrare och har sämre effektivitet.

En rapport från den brittiska vetenskapsakademien Royal Society pekar på att de metoder som minskar den mängd solstrålning som når jorden är de mest effektiva för att hindra global uppvärmning. Ett sätt är att pumpa ut svavel i atmosfären för att på konstgjord väg skapa den nedkylning som uppstår efter stora vulkanutbrott. Kostnaden beräknas vara mindre än 10 miljarder dollar per år, vilket är en mycket liten summa i sammanhanget.

Men bieffekterna kan bli ödesdigra; oåterkalleliga förändringar i regnfallsmönster, förtunning av ozonlagret och avfall som allvarligt kan skada djurlivet. Trots simuleringar och beräkningar vet man helt enkelt inte hur stora områden som skulle påverkas. I rapporten rekommenderar man därför de andra, mindre effektiva lösningarna som handlar om att på olika sätt lagra koldioxid.

Geoengineering är inte ett oomstritt forskningsområde och har varit föremål för många vetenskapliga debatter. På senare år har dock fler och fler forskare anslutit sig till idéerna om klimatmanipulation, kanske för att växthuseffektens konsekvenser fått större genomslag samtidigt som effektiva konventionella politiska lösningar lyser med sin frånvaro. Ett argument som framförs är att världen behöver en »plan B« om det visar sig att, miljömöten och samarbeten till trots, klimatmål och utsläppsrättigheter inte fungerar.

En av de största anledningarna till att forskare själva tvekar inför att använda sig av geoengineering är svårigheten i att sluta när processen väl har börjat. En lösning som det forskas kring går ut på att suga upp koldioxiden från atmosfären med hjälp

av pumpar och förvaringsballonger. Problemet är att om processen avbryts kommer den uppsamlade koldioxiden släppas ut igen, och hastigheten på den globala uppvärmningen åtminstone tiodubblas. En sådan chock skulle klimatet inte kunna hantera.

Det är inte bara mellan olika lösningar som man måste göra avvägningar. Många miljöaktivister menar att geoengineering skulle underminera försöken att minska utsläppen, och utvecklingsländer motsätter sig dem, då de är rädda att tekniken ska utnyttjas av industriländer och användas mot dem. I en FN-konvention från 2010 bestämde man att experiment i havet och rymden bara ska få genomföras på småskalig nivå.

Kina är världsledande när det kommer till vädermanipulation, och deras väderprogram som startade 1958 har idag omkring 50 000 anställda över hela landet. Årligen läggs 100 miljarder dollar på att utveckla tekniken.

Forskningen har främst handlat om att framkalla regn, genom att beskjuta moln med silverjodid och kolsyresnö för att på så sätt få regnet att falla vid önskad tidpunkt. Inför OS-invgningen i Peking 2008 utvecklade man från samma teknik sätt att förminska vattendropparna för att undvika regnväder. Idag används tekniken först och främst i områden drabbade av svår torka och vid viktiga ceremoniella evenemang, men med tanke på programmets omfattning är det inte omöjligt att användningsområdet förändras om så skulle krävas.

Annars är det tunnsått med satsningar på geoengineering från politiskt håll. En del forskare menar att man inte skulle behöva använda sig av privata finansörer – exempelvis bidrar de kända miljardärerna Bill Gates och Richard Branson med stora summor till forskningen – om världens stater kunde bidra med tillräckliga resurser.

Från staternas sida finns det å andra sidan inte incitament nog att investera i ett forskningsområde som fortfarande är så osäkert. Samtidigt har forskningen svårt att göra de stora genombrotten utan större ekonomiska bidrag. Vi befinner oss alltså i ett moment 22. Frågan är vad som krävs för att plan B ska bli ett riktigt alternativ. ♡

De allra svåraste berättelserna

Verklighetsflykt är bland det bästa jag vet. Att genom att öppna en bok få drömma sig bort till en annan värld. Att få prova på att leva någon annans liv, om bara för en liten stund. Smyga runt i Londons mörka gränder tillsammans med The Artful Dodger. Vandra på hedarna med Jane Eyre i norra England. Möta greve Vronsky tillsammans med Anna Karenina. Jag är en oförbätterlig dagdrömmare.

Men ibland tvingar jag mig själv att vakna upp från mina drömmar. För jag vill inte komma till den punkt då min drömvärld blir verkligare än det som faktiskt sker bortom bokens pärmar. Och därför tvingar jag mig själv med jämna mellanrum att läsa om det som är riktigt tungt, obehagligt och svårt. Och framförallt verkligt. Som Förintelsen, att läsa om Förintelsen är bland det svåraste jag vet.

Förut brukade jag ofta komma med lama bortförklaringar för att slippa läsa om Förintelsen. Jag är ju judisk. Jag har släktingar som mördades under Förintelsen. Jag vet ju precis vad som har skett. Varför ska jag då behöva plåga mig själv och läsa om det? Varför ska jag egentligen behöva göra det?

För att det är mitt medmänskliga ansvar. Det är mitt medmänskliga ansvar att orka mig igenom de berättelser som gör så ont att läsa om att jag bara vill lägga ifrån mig boken. Det är mitt medmänskliga ansvar att vara medveten om de tragedier som har skett i mänsklighetens historia, för att se till att de inte upprepas igen. Så att jag kan se varningssignalerna, och förändra historien innan den hinner upprepa sig.

Det var genom att läsa *Och i Wienerwald står träden kvar* som jag lärde känna Otto. Otto, som kom till Sverige alldeles själv från krigets Österrike. Som separerades från sin stora och kärleksfulla familj och skickades iväg till Småland för att undgå det öde som väntade honom i Östeuropa. Jag var med och höll hans hand när han satt på tåget på väg bort från sina föräldrar. Jag kände hans saknad hugga till när han tänkte på mamma Elise och pappa Pepi. Och jag är glad att jag fick lära känna Otto. Även om varenda sida gjorde ont.

Det är fruktansvärt viktigt att läsa böcker, eller se filmer, om tragedier i mänsklighetens historia. För plötsligt blir alla opersonliga siffror och mossiga gravstenar till livs levande människor. Det är så vi ska komma ihåg dem, och det är så vi ska se till att de hemskheter som de råkade ut för aldrig någonsin upprepas. ♡

Naomi Abramowicz
Medlem i Liberal Debatts
redaktionsråd.

Maria Abrahamsson är en politiker som inte räds att sätta ned foten när så krävs. Oavsett om det gäller de egna partikamraterna eller statligt förmynderi tar hon sig friheten att säga sin mening. Liberal Ungdom har träffat Moderaternas tuffaste kvinna och pratat om integritet, moralpanik och konsten att kritisera.

Inte rädd att sticka ut hakan

TEXT: Karin Phil

FOTO: Linnea Frank

Det blåser ganska snålt när jag och fotografen Linnea Frank sneddar över Mynttorget mot Riksdagen en måndagseftermiddag. Vi ska intervjuar den moderata riksdagsledamoten Maria Abrahamsson. När vi passerat säkerhetskontrollen vid entrén och lydigt fäst besöksbrickorna på jackan väntar vi en stund innan Maria kommer. Precis som man kan vänta sig hälsar hon med

ett fast handslag och ett vänligt leende. Vi promenerar i rask takt genom den ena korridoren efter

den andra. Jag tänker att jag aldrig skulle kunna lära mig att hitta i denna enorma byggnad, men Marias rappa steg är säkra och bestämda. En hissfärd och några trappor senare är vi framme vid hennes rum.

– Det är inte stort, men jag gillar utsikten. Dessutom har jag ett höj- och sänkbart skrivbord, så jag ska inte klaga, säger hon och ser ut över vattnet.

Det må vara klyschigt att påstå det, men Maria Abrahamsson är ingen vanlig politiker. Med sin raka

stil och sitt säkra tonläge sticker hon ofta ut. Några kanske uppfattar henne som kontroversiell. Andra gillar hennes beslutsamhet och tydlighet. Något som i alla fall är säkert är att Maria inte räds att säga det som måste sägas. För några år sedan, när justitieminister Beatrice Ask kläckte förslaget att skicka hem färgglada kuvert till misstänkta brottslingar

för att få dem att skämmas, ifrågasatte Maria om Ask verkligen var lämplig på justitieministerposten.

– Det jag skrev var att OM justitieministern hade hetat Thomas Bodström och luftat samma tanke öppet så hade jag föreslagit honom att lämna posten och syssla med något annat. För att upprätthålla någon slags intellektuell hederlighet och av respekt för mina väljare var det omöjligt för mig att se mellan fingrarna för att justitieministern hette Beatrice Ask.

Historien med de rosa kuverten är inte enda tillfället då Maria Abrahamsson varit kritisk mot sina

partikamrater. Moderaternas förra partisekreterare Sofia Arkelsten har också fått en släng av Marias slev. På tapeten den gången var en tuff radiointervju med Arkelsten om hennes Shell-sponsrade Frankrikeresa. Maria undrade varför partisekreteraren inte bara kunde medge att det var jobbigt att bli utsatt för mediedrevet som uppstod, i stället för att trassla in sig i obegripliga resonemang.

Maria Abrahamsson var också en av dem som var minst sagt skeptiska till försvarsminister Karin Enströms insats i Ekots lördagsintervju. Enström vägrade då att kalla Saudiarabien, ett av världens minst fria länder, för en diktatur. Maria skrev då på Twitter att Enströms insats inte »dög för de normalbegåvade väljarna«.

– Jag blev frustrerad. Jag kunde inte hålla tyst.

Maria Abrahamsson är alltså inte en person som räds för att sätta ned foten om så krävs. För en utomstående kan det kanske te sig som om Maria finner ett visst nöje i att kritisera. Så är emellertid inte fallet. Hon förklarar att hon förstår att hennes ifrågasättande ibland kommer att försätta henne i obekväma situationer, och att hon alltid gör en avvägning om det är värt att säga något eller inte. Särskilt när det kommer till de egna partikamraterna.

– Det är klart att jag tänker ett extra varv, särskilt innan jag kritiserar någon i mitt eget parti. Jag gör det inte för att jag tycker att det är roligt, utan för att det är angeläget. Det är med politik som med alla andra områden. Oavsett vad det rör sig om bör man tänka igenom kostnaden kontra fördelen att göra något. Och min grundinställning är så klart att jag är lojal med partiet, annars hade jag aldrig kandiderat till riksdagen för Moderaterna.

Moderaterna har ett rykte om att vara toppstyrt. Finns det utrymme för enskilda ledamöter att säga sin mening, även om den skiljer sig från partiledningens åsikter?

– Jag har inte reflekterat över om det har funnits utrymme. När jag har velat ha utrymme har jag helt enkelt tagit det. Jag upplever att jag har en stark position och att jag är respekterad. Och ja, ledamöter kan vara ganska oblyga med sina åsikter! Det tråkiga är att media ofta gör detta till ett spel, i stället för att analysera vad den enskilde ledamoten faktiskt tycker. Sedan är Moderaterna numer ett så pass stort parti att vi måste ha plats för olika röster.

Genom det lilla rummets stora fönster ser jag hur de mörka molnen hopar sig över Sveriges maktcentrum. Ett annat mörkt moln som tynger över

riksdagen är de integritetskränkande beslut som Sveriges parlament har fattat under de senaste åren. När jag frågar Maria om varför hon röstade för datalagringsdirektivet, trots att hon var kritisk till FRA-lagen, ser hon lite trött ut. Det märks att hon har fått frågan förut.

– Jag kan förklara hur jag resonerade. Jag tyckte mycket illa om datalagringsdirektivet, och det gör jag fortfarande. Men Sverige är medlem i EU och vi är skyldiga att införliva EU:s direktiv. Då kan man som Miljöpartiet driva linjen att rösta emot förslaget. Att kalla deras ståndpunkt populistisk är kanske att ta i, men när Sverige tillsammans med de andra medlemsländerna förbundit sig att införliva EU-lagstiftning är det inte mycket att göra. Som tur är har ju er partikollega, EU-kommissionär Cecilia Malmström, börjat se över lagen. Helst av allt borde den rivas upp helt.

Hade du röstat för FRA-lagen om du då suttit i riksdagen?

– Nej, det hade jag nog inte gjort.

Vi fortsätter att prata om integritet en stund och kommer fram till att kampen om skyddet för den personliga sfären knappast är en valfråga. Maria konstaterar att folk verkar vänja sig vid lagstiftning som ger staten ökade befogenheter. Hon nämner buggningsdebatten, som var het innan lagen ändrades, medan polisens möjlighet att »bugga» knappast upprör någon i dag. När jag frågar om det finns ett problem med att folk med tiden accepterar dessa lagar svarar hon ganska uppgivet.

– Jag har ställt den frågan till mig själv och svaret blir rent krasst att jag har mycket annat att tänka på. Är man engagerad i frågan är det klart att man bryr sig. Men jag tycker också att man måste sortera upp integritetsfrågorna lite. Kameror på stan och i kollektivtrafiken är något som de flesta av oss kan leva med. Dessa integritetskränkningar kan inte likställas med dem som exempelvis FRA-lagen möjliggör. I vissa fall kan den brottsförebyggande nyttan väga tyngre än den kränkning som lagstiftningen innebär. Hade man inte haft övervakningskameror i tunnelbanan hade man till exempel inte kunnat identifiera personen som rånade mannen som hade fallit ned på spåret.

» **Självklart är FOLKHÄLSAN viktig, men det är ett problem att militanta krafter får STYRA över dessa områden.** «

Men håller inte den typen av resonemang även för datalagringsdirektivet och FRA-lagen då? Att bekämpa terrorism är väl viktigare än att förhindra rån i tunnelbanan?

– Att myndigheter tillåts lagra människors Internettrafik är värre än kameraövervakning av offentliga platser. Vi känner oss mer kränkta av det förra. Däri ligger skillnaden.

Allt eftersom intervjun fortskrider nyanseras min bild av en av Moderaternas mest färgstarka personer. Bilden av Maria Abrahamsson som en politiker som gillar att vara uppkäftig bleknar. Under vårt samtal framstår hon mer och mer som en riksdagsledamot med en god vilja att kompromissa. Men det är ändå uppenbart att det är hennes tydliga värderingar som motiverar henne att ibland säga den obekväma sanningen. I somras skrev hon tillsammans med Mattias Svensson en artikel på DN Debatt som kritiserade folkhälsoperspektivet, en kontroversiell ståndpunkt i Sverige.

– Självklart är folkhälsan viktig, men det är ett problem att militanta krafter får styra över dessa områden. Att till exempel helnykterister har inflytande över alkoholpolitiken är högst diskutabelt, säger Maria.

Varför finner sig människor i att staten daltar med dem som om de vore sjuåringar?

– Det hänger nog ihop med att människors intresse har setts som statens intresse. Eftersom vi under större delen av 1900-talet styrdes av vänsterregeringar har staten förväxlat sina intressen med människornas. Tack vare Alliansregeringen har vi gjort flera framsteg. Ett till synes litet men revolutionerande sådant är att vi nu kan köpa Ipren på Ica. Det säger något om Sverige. ♫

(Önske)listan

Saga Elgenstierna listar årets mest åtråvärda julklappar.

FOTO: MAGNUS SELANDER

1. Att Stefan Löfven öppnar munnen och ger ett konkret regeringsalternativ att förhålla sig till. Hans tystnad börjar bli komisk.

BILD: OKÄND

4. Att nämndemannasystemet reformeras. Det är inte rimligt att vi kan dömas till livstids fängelse av amatörer eller att rättegångar ska behöva tas om på grund av jäv.

5. En reformerad bostadsmarknad. Som student vill man kunna koncentrera sig på studierna inför sin nästa tenta, inte ägna kvällarna åt att leta efter andra- och tredjehandskontrakt.

3. En samhällsdebatt utan personliga påhopp, medvetna missuppfattningar och ogrundade anklagelser. Som att önska sig fred på jorden, men en kan ju alltid hoppas. Julen handlar trots allt om mirakel.

Vässa din kompetens.

Vill du eller din organisation höja kunskapen i förenings- teknik, organisationsutveckling, ledarskap, retorik? SV är en professionell bildnings- och utbildningsorganisation med lång erfarenhet av kompetensutveckling.

Vi erbjuder kvalificerade processledare och utbildare inom en rad ämnesområden. Vi har färdiga utbildningskoncept men kan också skraddarsy utbildningar.

Tag kontakt med din lokala SV-avdelning för information om våra erbjudanden – www.sv.se

luf!

LIBERALA UNGDOMSFÖRBUNDET

www.luf.se

Att inte kunna uppsöka läkare vid sjukdom och att känna att ens barn inte har en framtid är tyvärr vardag för de gömda flyktingarna runt om i Sverige. När samhället sviker sina svagaste måste någon annan träda in och hjälpa.

FLYKTINGFONDEN

Liberala flyktingfonden samlar in och fördelar pengar till dem som gömmer sig i Sverige eftersom de inte kan återvända hem

Bidra på Flyktingfondens postgirokonto 353388-2

www.flyktingfonden.se

Vi måste våga prata om det

FRÄMLING, VAD DÖLJER DU FÖR MIG?

Marcus Priftis

Leopard Förlag

TEXT: Karin Pihl

Knappast någon har väl undgått skandalen i Sverigedemokraterna. Expressen lyckades få tag i en film, inspelad av partiets rättspolitiska talesperson Kent Ekeröth, som visar hur tre män ur Sverigedemokraternas toppskikt en sommarnatt utsätter komikern Soran Ismail för rasistiska glåpord och beväpnar sig med järnrör. Filmen visar att partiledaren Jimmie Åkessons ivriga polering av partiets image knappast har tvättat bort rasismen ur partiet. Men det är inte bara i Sverigedemokraterna som rasismen groar. Främlingsfientligheten finns i hela det svenska samhället. Den insikten står mig klar efter att jag läst Marcus Priftis bok.

Priftis menar att vi måste börja prata om rasismen på riktigt, även om det är obekvämt. Han radat upp det ena exemplet efter det

andra, som var och ett är tydliga symtom på rasistiska maktstrukturer. Innan man kände till vem som låg bakom dödsskjutningarna på Utøya förra sommaren pratade man om händelsen som ett terroråd. När det sedan uppdagades att dådet utförts av en linblond norrman strök man ordet »terror« ur beskrivningen. I stället började man prata om

gärningsmannens psykiska instabilitet. En terrorist är ju alltid en muslimsk man...

För rasismen finns inte bara bland sverigedemokrater. Författarens viktigaste budskap är att vi, för att lyckas motverka rasismen, måste rannsaka oss själva. Vi måste ifrågasätta vissa slentrianmässiga antaganden, som att det är rimligt att prata om invandringens kostnader eller att acceptera rasistiska åsikter som »religionskritik«.

För att motverka rasismen måste vi erkänna att det handlar om just rasism, om att det existerar ett föreställt vi-och-dem-samhälle och att det i mångt och mycket handlar om en ojämlig syn på människors hudfärg. Med hjälp av tydligt presenterad fakta och statistik motbevisar Priftis rasismens »sanningar«.

Trots den ofta brutala och negativa bild som Marcus Priftis målar upp känner jag mig ändå hoppfull efter att ha läst boken. Även om vardagsrasismen mer eller mindre existerar hos oss alla har vi själva också möjlighet att förändra de invanda föreställningarna. Men då måste vi först erkänna problemet. §

BILD: LEOPARD FÖRLAG

Julen tillbringas bäst i TV-soffan

Vintertid är bästa tiden för tv-serier. När det är mörkt och kallt ute kan man med extra gott samvete krypa ned i soffan och njuta av några timmars verklighetsflykt. Här är fyra tv-serier som sänds eller sänts i Sverige, men som knappast fått den uppmärksamhet de förtjänar.

TEXT: Jakob Nyström

1. Homeland

När sergeant Nicholas Brody (Damien Lewis) fritas efter åtta års fångenskap hos al-Qaida hyllas han som en hjälte. CIA-agenten Carrie Mathison (Claire Danes) har dock information om att en amerikansk krigsfånge har blivit omvänd, och misstänker att det är Brody. Det är upptakten till en mycket spännande agenthistoria, där Mathison korsar de flesta gränser och sätter sin karriär på spel. Homeland är i många avseenden en klassisk thriller, men särskiljer sig tack vare karaktärsdjupen hos Brody och Mathison och den destruktiva relation de utvecklar.

2. Suits

Hur är det att jobba på Manhattans mest prestigefyllda advokatbyrå? Amerikanska serien Suits ger inget sanningsenligt svar, men lyckas vara både underhållande och stundtals sanslöst spännande. Mike Ross (Patrick J. Adams) har fotografiskt minne och IQ i den 99:e percentilen, men har blivit utspädd från college. När en knarkleverans går fel och han ofrivilligt hamnar på stjärnadoktorn Harvey Specters (Gabriel Macht) kontor tar hans liv en dramatisk vändning. Trots att han saknar juristutbildning kan han lagboken utantill och blir anställd på fläcken. Mike dras snabbt in i intrigerna på kontoret, som mer liknar en ormgora än en respektabel advokatbyrå.

3. Generation Kill

I miniserien Generation Kill får vi följa soldater ur marinkårens första spaningsbataljon under de första veckorna av 2003 års Irakinvasion. Serien har hyllats för sin realism, och det med rätta. Det är inte striderna som står i centrum (på det sättet skiljer den sig från andra krigsserier och -filmer) utan den ständiga tristessen, den grovkorniga humorn och den speciella samhörighet som skapas under extrema förhållanden. Bygger på en bok av journalisten Evan Wright, som åkte som inbäddad i förbandet.

4. Shameless

Den amerikanska versionen av den hyllade brittiska serien Shameless är en explosion av humor, konflikter, skruvade karaktärer, alkohol och kärlek. Vi får följa den fabulöst dysfunktionella familjen Gallagher i deras högst icke-vardagliga vardagsliv. Pappa Frank (William Macy) är en obotlig suput, som överlämnat ansvaret för familjen åt äldsta dottern Fiona (Emmy Rossum). Mamma Monica, som helt har övergett familjen, är om möjligt snäppet värre. Gallagherbarnen är en minst sagt färgstark skara, och vi får följa med i den berg-och-dalbana som är deras liv. Shameless är garanterat en av de roligaste tv-serierna du kommer se, utan att för den skull sakna djupare klangbotten. Ett måste.

KRÖNIKA

En kärleksförklaring till TV3

Jag älskar TV3. Det borde jag egentligen inte säga. TV3 är så nära definitionen av skräp-tv man kan komma. Dessutom tittar jag väldigt sällan på TV3. Jag tittar över huvud taget väldigt sällan på tv. Men jag har sett tillräckligt mycket av TV3 för att skriva en kärleksförklaring. Framför allt till två program: Du är vad du äter och Lyxfällan.

Du är vad du äter går visserligen i fyrans kanaler numera, men Anna Skipper började i TV3, så de får äran. Programmet är ett av många gå ner i vikt-program. Men inget är så tydligt som detta. I varje program ska en överviktig – äh, så skulle de sagt i SVT, på TV3 säger man tjock – i varje program ska en tjock person gå ner i vikt.

Vad beror fetma på? I akademiska sammanhang kan man ibland höra mummel om att det kan vara svårt att stå emot frestelser, att vi alla är offer för reklam och köttindustri och gruppträck vid fikarasten som gör det svårt att stå emot den där kanelbullen. Men på TV3 säger man det rakt upp och ner, utan krusiduller. Du är vad du äter! Stoppar du i dig en kanelbulle om dagen, sitter stilla på jobbet och tar hissen upp till lägenheten – det går inte. Ät rätt. Motionera mer. Punkt. Du kan tycka det är svårt, du kan tycka det är orättvist. Så kan det mycket väl vara, men på TV3 konstaterar man samtidigt att ingen annan kan lösa det här åt dig. Du är vad du äter!

I Lyxfällan hamnar personer som gjort av med mer pengar än de får in. Egentligen är den här programtiteln missvisande, för det rör sig sällan om lyx. Däremot har personerna ofta köpt på sig fantastiskt mycket prylar. Eller kläder. Eller sommarstugor! För pengar de inte har. Kanske hörs de där förklaringarna igen: det är inte så lätt att stå emot reklamen, köpsuget, pressen att vara snygg, att passa in. Killarna i Lyxfällan tar oss snabbt ner på jorden. Man kan inte tjäna 20 000 kr i månaden och handla för 40 000 kronor. Vad är nödvändigt? Hyra, mat, kläder. Just det. Men 50 par skor i garderoben? Taxi hem från butiken? Nej, tjafsa inte emot. Du har inte råd!

Tänk om Lyxfällan-killarna kunde följa med på nästa EU-toppmöte. »Nej, subventioner till jordbruk och hittepå-projekt i Långtbortistan är inte nödvändigt. Nej, ni kan inte ta SMS-lån för att köpa röster genom att lova högre pensioner. Punkt!«

Och medan alla förtvivlat försöker hitta en genväg ut ur krisen, den där lösningen som ska göra att vi inte behöver betala för gamla synder, kunde Anna Skipper kliva fram: »Det finns inga genvägar. Har man druckit läsk till varje måltid under lång tid blir man tjock. Sluta med det. Drick vatten, ät grönsaker. Börja motionera. Punkt.« Sânt får man lära sig på TV3. Synd att så många tycks föredra På spåret. ☺

FOTO: ERNST HENRY/ULF H BÖRJESSON

Håkan Tribell
Chef för Timbro Idé
och tidigare vice ordförande
för LUF Storstockholm

ÅRETS VIKTIGASTE BOK OM INTEGRATION

"En befriande läsning", "äntligen ett balanserat mittenförslag"

Mikael Hermansson, Borås Tidning

"Ett beskt men
välbehövt piller
för debattörer i den
liberala mittfåran"

Marika Formgren,
Smålandsposten

"Utmärkt
bok som satte ord
på hur jag och många
fler med mig känner"

Abraham Staifo,
Göteborgs-
Posten

Läs Andreas Johansson Heinös *Gillar vi olika?*
– hur den svenska likhetsnormen hindrar integrationen

TIMBRO
www.timbrobokhandel.se